

Sezai Karakoç'un Medeniyet Görüşü Üzerine Bir Değerlendirme

Felemez Karadeniz

felemezo6565@gmail.com

Özet

Medeniyet, genel anlamda dünya görüşü anlamına gelmektedir. İnsanlığın var oluşundan günümüze kadar medeniyet önemini korumuş; zaman zaman insanları birleştiren, zaman zaman ise insanları ayırıştıran bir anlam ifade etmiştir. Medeniyet kavramı birbirinden bağımsız yazarlar tarafından, birbirinden farklı zaman dilimlerinde bahsedilmiştir. Kimi yazarlar tekil medeniyeti, kimi yazarlar ikili medeniyeti (teknik medeniyeti), kimi yazarlar ise çoğul medeniyeti esas alıp, bahsedilen konularda farklı düşüncelerini ortaya koymuşlardır. Biz, bu makalede Sezai Karakoç'un medeniyetle alakalı düşüncelerini, hem kendi eserleri hem de farklı yazarların düşünceleri ışığında değerlendireceğiz. Sezai Karakoç'un medeniyet görüşü hakkında değerlendirme yaparken, Sezai Karakoç ile anılan "Diriliş" düşüncesinden söz etmeden bir değerlendirme yapamayız. Bunun sebebi Diriliş ülkesinin başkentinin Medeniyet şehri olmasıdır. Bahsettiğimiz bu Medeniyet şehrinin toprağının rengi tarih içerisinde değişse de özünden hiçbir şey kaybetmemiştir.

Anahtar Kelimeler: İslâm tarihi, ezai Karakoç, medeniyet, Doğu, Batı, İslâm medeniyeti.

An Evaluation on Sezai Karakoc's View on Civilization

Abstract

Civilization means world view in general. From the existence of humanity to the present, civilization has maintained its importance; from time to time, it makes sense to unite people, and sometimes to separate

people. The concept of civilization has been mentioned by independent writers in different time periods. Some writers put forward individual civilization, some writers based on dual civilization (technical civilization) and some writers based on plural civilization and revealed different opinions on the mentioned subjects. In this article, we will evaluate Sezai Karakoc's ideas related to civilization in the light of his own works and the ideas of different authors. While evaluating Sezai Karakoc's view of civilization, we cannot make an assessment without mentioning the ai Resurrection değerlendirme thought referred to by Sezai Karakoc. The reason for this is that the city of Resurrection is the capital city of Civilization. The color of the land of this civilization city we mentioned has changed its color in history, but it has not lost its essence.

Keywords: İslâmic history, Sezai Karakoc, civilization, East, West, İslâmic civilization.

GİRİŞ

Sezai Karakoç'un medeniyet görüşü hakkında yeterli çalışma bulunmaması nedeniyle bu hususta bir makale yazılması gerektiğini düşündük. Makalemizle edebiyat dünyasındaki bu açığı kapamasına katkı sunmayı umut ediyoruz.

Makalemizde Sezai Karakoç'un medeniyet anlayışını yedi ana başlıkta ele aldık. Bu başlıklar; "Medeniyet ve Medeniyet Mimarı İslâm, Sezai Karakoç'un Eserlerinde Medeniyet, Edebiyat ve Medeniyet Arasındaki İlişki, Sezai Karakoç'un Modernlik Kavramına Bakışı, Sezai Karakoç'un İslâm, Doğu Ve Batı Medeniyetlerine Bakışı ve Modernliğe Karşı Diriliş şeklindedir.

1. MEDENİYET VE MEDENİYET MİMARİ İSLÂM

Medeniyet kelimesi Türk diline Arapçada şehir anlamına gelen "medine"den (m-d-n) türeyerek gelmiş, Osmanlı Türkçesindeki -et çoğul ekini alarak son hali yani "medeniyet" olarak dilimize girmiştir (Baykara 2007: 33-55). Medeniyet kelimesi şehir hayatına uyum sağlamak, şehirlileşmek demektir (Uludağ 2003: 22-30). Avrupa'da ise medeniyet kelimesinin karşılığı "civilisation"dır. Latince "civilis" kelimesinden türemiş ve anlamı ise "şehirli"dir (Kutluer 2000: 296).

Medeni olma fikri ilk olarak Avrupa'nın ortaya koyup uyguladığının aksine yüzyıllar öncesinden zuhur etmiştir. Hz. Muhammed ile beraber Medine'ye göç eden Ensâr, medeni olmayı bizzat yaşamışlardı. Batılı devletler cehalet, bin bir türlü hurafe ve inanışla yaşayıp buna da dinlerini

sebepler olarak gösterirken aynı dönemlerde Doğu altın çağını yaşamaktaydı. Doğuda kurulmuş bir düzen bulunduğu için sakin ve sistemli bir yönetim ve yaşantı sürdürülmüş ancak Batı içinde bulunduğu kaos, türlü sıkıntılar, kokuşmuş sömürülmüş ve değiştirilmiş dinî uygulamalar nedeniyle büyük, kanlı isyanlar, köklü reformlar yaşamak zorunda kalmıştır. 1789-99 yıllarından sonra “medenî” olma, insan olma yahut herkesin insan gibi sınıfsız yaşayabilmesi fikirleri ancak ortaya çıkabilmiştir. Oysaki Doğuda, yani İslâm Dünyasında medeni olma yolunda adımlar çoktan atılmış, insanlar Allah'ın verdiği değeri İslâm dini sayesinde iliklerine kadar yaşama imkanını yakalamışlardı.

Üstad olarak gördüğümüz Sezai Karakoç'un da kabul ettiği gibi, bir noktadan sonra Doğu rehavete kapılmış ve yüzyıllar sonra her anlamda ilerleme Batı'nın eline geçmiştir. Hızla gelişen ve tabiri caizse medenileşen Batı bayrak yarışında öne geçmeyi başarmıştır. Lakin bütün bu gelişmeler yapılan yeni keşifler, Doğu'nun veya bakir ülkelerin sömürülmesi sayesinde hızlanmıştır. Medeni olduğunu söyleyen fakat gücü elinde tutmak adına her yolu denemekten kaçınmayan Batı ülkelerinin ne derece medeni olduğu da çok tartışılması gereken bir konudur.

Sezai Karakoç “medeniyet” kelimesini ilk kez sistematize etmiş ve yüzyıllarca bilinen Doğu ve Batı medeniyetlerine üçüncüsünü, “İslâm medeniyeti'ni” eklemiştir (Kaplan 2008: 222). Üstadın burada açıklık getirmek istediği konu ise medeniyetin karşılığının Batı olmadığıdır (Karakoç 1999: 237). Çünkü Hz. Adem'den, bu yana insanların oluşturduğu bir medeniyet kavramı vardır ve İslâm bunun son halidir (Kaplan 2008: 224). İslâm dininin bir hoşgörü ve insanlık dini olduğu muhakkaktır. Ancak Osmanlı Devleti'nin çökmesiyle İslâm ülkelerinde çıkartılan kaotik durumla amaçlanan şey İslâm dinini bir terör odağı haline getirmektir. İçinde bulunduğumuz 21. yüzyılda dahi bu algı devam ettirilmeye çalışılmaktadır. Bu negatif algı elbette ki İslâm karşıtlarının işine gelmektedir. Kendisine her anlamda rakip, inançlı devletlerin bulunmasını kim ister ki!?

Tüm dünya medeniyetlerinin mimarının İslâm medeniyeti olduğu düşüncesine biz de katılıyoruz. Şüphesiz ki sayılabilecek birçok insani vasfı yüce Allah dininde buyurmuş ve elçileri aracılığıyla yarattığı kullarına iletmiştir. Bunlara uymak ya da uymamak insanların tercihine bırakılmıştır. Bugün Doğu'nun da Batı'nın da kurduğu medeniyetlerin alt yapısını İslâm medeniyeti ve Karakoç'un da bahsettiği gibi İslâm kültürü oluşturmuştur (Baş 2008: 222). Yaşanan hadiseler ve olayların seyri farklı noktalara işaret etse de gerçek bundan ibarettir. Günümüzde gelişmiş ve medeni sayılan ülkeler temizlik alışkanlığını dahi İslâm dünyasından taklit ederek hayatlarına

uygulamışlardır. Bunun gibi birçok örneği sıralamak elbette mümkündür ancak çalışmamızın marjlarının kısıtlı olması bu konuyu kısa tutmamızı gerektirmektedir.

2. SEZAI KARAKOÇ'UN ESERLERİNDE MEDENİYET

Sezai Karakoç, eserlerinde medeniyet kavramından sıkça bahsetmiş ve bunu medeniyet-modernleşme kavramlarını birlikte kullanarak yapmıştır. Çünkü artık medeniyet kelimesiyle medeni olanın aynı zamanda modern olduğunu ifade edilmek istenmektedir. Oysaki modernlikle medeni kelimeleri birbirinden tamamen farklıdır.

Karakoç, Batı toplumlarının modernleşmesini şehirleşmeye bağlamış ve bunu tüm dünyaya yaydıklarını “Balkon” adlı şiirinde sembolik olarak eleştirmiştir. Banliyöler yüzünden yıkılan bahçeli az katlı müstakil evlerin yerini çok katlı binalar almaya başlamıştır. Bu binalar insanları betonların arasına sıkıştırıp birbirinden habersiz yaşar hale getirerek insani değerleri unutturmuştur. Çocuklar tıpkı birer mahkum gibi apartmanlardaki küçük balkonlara haps olmuşlardır. Çünkü modern hayat yoğun trafik ve kent hayatını da beraberinde getirmektedir. Haliyle ebeveynler çocuklarını sokaklara göndermeye korkar olmuşlardır. Yavrularını korumak isterken farkında olmadan onları asosyal, gelişimini sağlıklı sağlayamayan birer birey olmaya mahkûm etmişlerdir. Modernleşme açık havadan, sudan, topraktan, bitki ve hayvanlardan, kısacası doğadan uzak bir hayatı insanlığa dayatmıştır ve buna devam etmektedir.

Modern hayat kadın erkek eşitliğini sağlamış ancak çalışan, evlatlarıyla doyasıya zaman geçiremeyen, sürekli yorgun ve agresif kadınlar türetmiştir. Oysaki kadın tabiat olarak naiftir ve çocuklar da anne sevgisi ve himayesinde büyümelidir. Annenin çalışarak eve getirdiği maddi gelir sağlıklı, sevgiye doymuş, güven içinde büyüyen çocuklar yerine maddi ihtiyaçları karşılanan, ilgisiz, sevgisiz, psikolojik sorunlarla boğuşan nesiller yetiştirmektedir. Hasta bir çocuğun sadece annesinin sesini duyarak çok daha hızlı iyileştiği göz önünde bulundurulursa konu çok daha iyi anlaşılacaktır. Buradaki kastımız kadının çalışmaması değildir. İslâm dini kadına diğer tüm dinlerden daha çok önem vermiştir. Tabi ki kadınların okuması yüksek tahsil edinmesi ve kendilerini geliştirmeleri temennimizdir. Çünkü cahil bir annenin çocuğuna verebileceği fazla bir şey yoktur. Ancak çocuklar belirli bir yaşa gelinceye kadar onların yanında olmaları gerekmektedir.

Sezai Karakoç'un Medeniyet Görüşü Üzerine Bir Değerlendirme

Üstad bir şiirinin şu mısralarında modernliğin topluma getirdiği olumsuzlukları ince bir üslupla eleştirmektedir:

“Ey yeşil sarıklı ulu hocalar bunu bana öğretmediniz.

Bu kesik dansa karşı bana bir şey öğretmediniz.

Kadının eşit olduğu ama mutlu olamadığı günlere geldim,

Hükümdarın hükümdarlığı için halka yalvardığı

Ama yine de eşsiz zulümler işlediği çağlara geldim, bunu bana söylemediniz.” (Karakoç 2004: 177).

Yine modern medeniyetin gerçek yüzünü, “Ölüm ve Ötesi” adlı şiirine ait olan aşağıdaki mısralarda görmek mümkündür. İslâm medeniyeti'nde ölmek dahi çok mahrem ve insani bir durumdur. Öncelikle mefta yakınları tarafından yıkanmalı ve defnedilmelidir. Oysa Batı'nın oluşturduğu modern dünyada insani ilişkiler oldukça zayıftır. Küçük bir kız çocuğunun ağzından yazdığı bu eserinde Üstad, modernin aksine yobaz bir medeniyet eleştirisi yapmaktadır:

“Sizin Matmazel bir ölse siz onu bir daha göremezsiniz.

Halbuki bizim ölülerimizi teyzem görüyor,

Onlarla konuşuyor onlara ekmek veriyor.

Onlar ekmek yiyor, anladın mı Bay Yabancı?

Matmazel bir ölse ona kimse ekmek vermez.” (Karakoç 2004: 48-49)

Aşağıdaki mısralarda ise medeniyetin getirdiği teknolojik unsurların insanı ve doğayı ne kadar yordduğu, sığlaştırdığı, özgünlükten uzaklaştırdığı eleştirilmektedir. Toprak diri olanın da ölü olanın da sığınacağı yegane örtüdür. İnsanoğlunun özü ve mayasıdır. Sadece dokunmak ve çıplak ayak yürümek dahi pozitif enerji verir. Oysa günümüzde ağaçların ve toprağın yerini alan binalar ve AVM'ler, insanı medeni ortamlarda oksijensiz bırakmıştır.

“Toprağı fazla terk ediyoruz artık;

Trenlerle otobüslerle otomobillerle

Yerden ayağını kesmiş uçaklar ve helikopterlerle

Özüne aykırı devinmelerle

İyice yorgun yeryüzü.” (Karakoç 2004: 492)

Sezai Karakoç, eserlerinde medeni yani modern olanı ve beraberinde getirdiği her şeyi büyük bir hüznün ile ele alarak eleştirmiş ve toplumun sorunlarına adeta bir sosyolog gibi değinerek vurgularda bulunmuştur. Üstadın dünyayı ve çevresini ne kadar iyi gözlemlediği ve okuduğu ortadadır. Kanaatimizce de modern hayat beraberinde bitkisel hayatı da getirmekte insanları hissiz, bencil, asosyal ve değersiz bir hale sokmaktadır.

2.1. Edebiyat ve Medeniyet Arasındaki İlişki

Edebiyat, kuşkusuz ki her dönemde insan hayatında bir şekilde yerini bulmuştur. Edebiyat edep kökünden gelen ve ilahiyat ile iç içe bir alandır. İnsanlar içinde yaşamış oldukları toplumların bir ögesidir. Edebiyat ise bir sanattır ve sanatçı toplum ile iç içedir. Bazı akımlar sanatın sanat için yapıldığını savunsa da insanlığın yararına yapılmayan sanatın geniş kitlelere mal olması beklenmemektedir. Bu sebeple edebiyat ve medeniyet arasında oldukça yakın bir ilişki olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Tarihe iz bırakan olayların etkisi yaşamın her alanında müşahede edilmektedir. Mesela Çanakkale Zaferi onlarca kitaba, romana şiire konu olmuştur. Dillere peleseng olmuş, küçük çocukların dahi ezbere, gözü kapalı okuduğu Mehmet Akif’in ülkemize adadığı İstiklal marşımız bunun en güzel örneğidir.

“Hakkıdır Hakk’a tapan milletimin istiklal” mısrasında bir milletin ortak bir dine inanışına değinilmiş,

“Ben ezelden beridir hür yaşadım hür yaşarım,

Hangi çılgın bana zincir vuracakmış şaşarım!” mısralarında ise Türk milletinin özgürlük ve bağımsızlığa düşkünlüğü vurgulanmış ve bu durumu tersine çevirme hülyasında olanlar “çıldırılmış” diye nitelenmiştir.

“*Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar.*” mısrasındaki “Garb” kelimesi ile Batı kastedilmiş,

“*Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar.*” mısrasında ise topraklarımıza saldıran Batı devletleri “tek dişli, korkunç devler” nitelemesi almıştır. Edebiyatımızın ve ülkemizin en nadide, özel eserlerinden biri olan İstiklal Marşı, edebiyatın medeniyetle ilişkisinin ne derece kuvvetli olduğunu ispatıdır.

Edebiyat ve medeniyet etle tırnak gibidir. Ayrılmaz iç içe geçmiş bir bütündür. Sezai Karakoç’un yukarıda verdiğimiz mısralarında da bu ilişki aşikârdır. Üstat ülkemizdeki her türlü olaydan etkilenmiş ve bunu mısralarında ustalıkla işlemiştir. İslâm medeniyetini eserlerinde işleyerek geçmişimizi hafızlarımıza kazımıştır. Eserlerinde yaratıcısını ve İslâm dinini kutsallaştırarak ruhumuza nakşetmiştir. İnsanlığın kurtuluşu için değerleri ve atalar ruhunu yeniden canlandırmaya çalışmış, Allah’ın tüm medeniyetler içinde tek ilah olarak bilinmesi için hummalı bir çaba sarf etmiştir.

Medeniyet çok geniş kapsamlı ucu açık bir kavramdır. İçerisine dini, sosyal hayatı, iş hayatını, aile hayatını, ikili ilişkileri, yönetim şeklini, coğrafyayı, iklimi ve hepsinin etkisiyle oluşan kültürü dahil etmektedir. Birindeki değişim adeta bir zincir gibi hepsini etkilemektedir. Bu sebeple insan hayatından beslenerek oluşan edebiyatı medeniyetten ayrı tutmak mümkün görünmemektedir.

2.3. Sezai Karakoç’un Modernlik Kavramına Bakışı

Aşağıdaki satırlarda Sezai Karakoç, modern hayatı yaşamak için dinden uzaklaşmanın veya seküler bir hayat tarzını benimsemenin ne denli yanlış olduğunu vurgulamaktadır:

“Dini tarihten, toplumdan çekip alınız, geriye medeniyet ve insanlık namına ne kalır? İnsan topluluklarını hayvan topluluklarından ayıran gözle görülür, elle tutulur fark medeniyettir ama medeniyeti de medeniyet yapan dindir (...) Din ve medeniyet, cevizin içi ve kabuğu gibi bir bütündür. Bu bütünü korumak, en üstün görevdir. Bilim ve teknoloji yarışında rövanşı medeniyetimiz aldığı takdirde, dinin hayatta gerçek yerini bularak İslâm dünyasını, Batı’yı, Doğu’yu aydınlatacağına, insanoğlunun yeryüzündeki mutluluğunun kapılarını yeniden açacağına kuşku yoktur.” (Karakoç, 2008).

İslâm dini kültürümüzle iç içe geçmiş ve yaşamın her anına mantıklı açıklamalar getirebilecek şekilde adapte olabilen bir özelliğe sahiptir. Karakoç'un da dediği gibi, modernlik adı altında yozlaştırılan ve değiştirilen toplumlarda ciddi ahlâkî ve insani çöküntülerin yaşanması kaçınılmazdır. Modern kavramını açıklamak ve insanların bu yaşam tarzına rağbet etmelerini sağlamak adına geleneksel olan her şey eskimiş, işe yaramaz ve kullanımdan kalkmış olarak değerlendirilmektedir. Yüzyıllardır devam edegelen her ne varsa “geleneksel” yaftasıyla karalanmakta, hor görülmekte ve terk edilmeye zorlanmaktadır. Oysaki Batı toplumlarının dayattığı modernlik kavramı çölde serap görmekten başka bir şey değildir.

Karakoç, Batının modernlikle beraber teknolojiyi kullanmasını ve bir şekilde İslâm dünyasının önüne geçmesini de eleştirmektedir. Ancak bunu Batıyı karalamak için değil, eksikliklerimizi gidermemiz amacıyla yapmaktadır. Ona göre nükleer silah ve donanıma sahip olan Batı, kendisinden başka güçlü bir rakip istemediği için başka ülkelerin özellikle de yüzyıllarca dünyaya hakîm olan İslâm aleminin bu silahlara sahip olmasının önüne geçmiştir ve bunu yapmaya devam etmektedir. Böylelikle dünyanın güven içinde olacağı algısını yaratmaya çalışmaktadır. Fakat asıl elinde böyle tehlikeli silahlar bulunduran ve Mehmet Akif'in de “tek dişi kalmış canavar” diye nitelediği Batı ülkeleri, dünya ve insanlık için büyük bir tehlike oluşturmaktadır. Karakoç, bu noktada İslâm aleminin gelişerek bir an önce teknolojik modernliğe önce ulaşip en az Batılılar ile eşit seviyede bir güce kavuşması gerektiğini savunmaktadır (Karakoç, 1995: 96). Bu, Kur'ân'dan neşet eden bir düşüncedir. Zira, *وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ*, “Allah'ın ve sizin düşmanlarınızı ve onların gerisinde olup sizin bilmediğiniz, ama Allah'ın bildiklerini korkutup caydırmak üzere onlara karşı elinizden geldiği kadar güç ve savaş atları hazırlayın.” (el-Enfâl, 8/60) âyeti Müslümanların düşmanlarına karşı koyabilmeleri için en az onlarla eşit düzeyde askerî kuvvet, silah ve teknolojiyle donanmaları gerektiğine, ayrıca bu alanlardaki yenilik ve buluşların bid'at olmadığına işaret etmektedir. (Maviş, 2021: 43-44).

Karakoç, batılıların modern adı altında her unsuru dayatmalarını ve insanlığı bu duruma maruz bırakmalarını eleştirmektedir. Kapitalist sistem ve teknoloji ile toplumların kültürlerin değiştiği veya değiştirilmeye çalışıldığı ve bunun sadece ekonomik güç elde etmek için yapıldığı gerçeği içler acısı bir durumdur. Batı, kitle iletişim araçlarının kullanımının artması, sosyal medyanın

yaygınlaşmasıyla istediği gibi dünyaya şekil vermektedir. Önceleri zorla ve baskıyla yaptığı bu işi günümüzde ise teknolojik imkânlar vasıtasıyla sürdürmektedir. 1950'lerde şiir yazmaya başlayan Üstad, tüm bunları fark etmiş ve eleştirmiştir.

Batılı devletler, modern kavramı altında şehirleşme veya kentleşmeyi tüm dünyaya özendirmektedir. Kendi ülkelerinde sistemli bir şehirleşme planı var iken başka ülkelerde bunu bir ranta dönüştürmüş ve bu ülkelerin doğadan, topraktan, uzak beton yığını haline gelmelerine sebep olmuştur. Dışardan bakıldığında bireylerin tercihi gibi görünen bu durum, Batı'nın özendirmesi veya sinsice yaptığı dayatmaların bir neticesidir. Batılı modern ülkelerde AVM'ler şehir dışına yapılmakta ve yeşil alanlar korunmakta iken diğer ülkelerde ormanlar imha edilerek buralara AVM yapılmaktadır.

Modern olmak, İslâm dininden uzaklaşmak anlamını taşımaya başlamıştır. Genç nesil Batılı ünlülere özenmekte ve onları taklit etmektedir. Onların dini yaşayış tarzları da farklı olduğu için Müslüman gençlerin bu özentisi, dini ve ahlâkî çöküşlerle sonuçlanmaktadır. İslâmî kurallar toplumdaki ahlâkî yapının temellerini oluşturmaktadır. Oldukça farklı bir güruha özenildiği için bu yapı sarsıldığında toplumun tamamı kaçınılmaz bir çöküntü içine girmektedir. Değer yargılarını yitirmiş, saygısız ve bencil, sorumluluk sahibi olmaktan uzak nesillerin yaşadığı toplumlarda ilerleme şöyle dursun, gerileme yaşanmaktadır.

İslâm dini tüm insanları kucaklar, onlara değer verir ve hiç kimseyi ötekileştirmez. İnsanı insan olduğu için önemser ve insanca yaşamının gerekliliğini ilan eder. Sezai Karakoç'un da belirttiği gibi modernliği sadece teknolojik alanla sınırlandırmak gerekmektedir. Aksi halde dini ve milli değerleri deformasyona uğratarak toplumları güçsüz kılmaktadır.

2.4. Sezai Karakoç'un İslâm, Doğu ve Batı Medeniyetlerine Bakışı

Daha önce Üstad'ın medeniyet kavramını sistematize ettiğini belirtmiştik. Burada ise bu konuyu nispeten daha geniş geniş bir çerçeveden ele alacağız. Uzun zamandır medeniyet kavramı Doğu-Batı olmak üzere ikiye ayrılmakta idi ancak Karakoç Doğu ile Batı arasında insanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar var olan ama görmezlikten gelinen üçüncü bir medeniyetin, İslâm medeniyeti'nin bulunduğunu savunmaktadır.

Karakoç, Doğu medeniyetini izah ederken tüm Asya'yı kast etmektedir. Oysaki Doğu denildiğinde ilkin akla İslâm dünyası gelir. Tamda bu noktada Karakoç, "İslâm ne Doğu ne de Batı'dır." diyerek bir ayrıma gitmiştir (Karakoç 1975: 399). İnsanın kendini bilmesi için öncelikle Doğu'yu bilmesi gerekmektedir. Doğu ile Batı arasında kesin çizgilerle yapılan derin ayrım Doğu'lu ve Batı'lı diye kalıplaştırılmıştır (Karakoç 1980:331). Doğu toplumu olaylara bir bütün olarak bakar ve gelenekselcidir. Değişmeden kalmayı önemli görmektedir.

Karakoç, Batı medeniyetinin oluşumunu üç aşamada ele almaktadır: sanat, fikir ve her ikisinin yansımalarıyla oluşan fikrî değişim. Sanatçıların ortaya koydukları eserlerle skolastik düşüncenin etkisiyle kararan Ortaçağ'dan kurtulmanın kıvılcımları görülmeye başlanmıştır. Sanatı fikir takip etmiştir. Önemli fikir insanlarının ürettiği akımlar hızla yayılmış ve Avrupa toplumunu derinden etkilemeyi başarmıştır. Tüm bunlar Fransız Devrimi'ni, Reform hareketlerini ve Rönesans'ın fitilini ateşlemiştir. Böylece 19. yüzyıl Batı dünyası için her anlamda olgunlaşan bir dönem olarak tarihe geçmiştir (Karakoç 1987: 81-85; Binici 2012: 98).

Batı dünyası yukarıda saydığımız gelişmeleri sıfırdan üretip gerçekleştirmemiştir. Aksine ataları olan eski Yunan medeniyetinin üzerine ekleyerek gelişmiş bir medeniyet kurmuşlardır. Pozitif bilimlere İslâmî kaynaklardan, Endülüs Emevileri'nin etkisiyle ulaştıkları bilinen bir gerçektir. Hatta Avrupa'da yedi yüzyıl süresince İbn-i Sinâ'nın tıp kitaplarının okutulduğu bilinmekte ve birçok Avrupalı düşünür ve yazar bunu kabul etmektedir (Karakoç 2000: 51-53).

Karakoç, Reform ve Rönesans hareketlerinin özünde İslâm'ın olduğunu ancak Avrupa'nın tüm değer ve bilgilerini kendisi icat etmiş gibi gösterdiğini ve bunu da çok fazla abartarak yaptığını dile getirmektedir (Karakoç, 2012a: 108-109). Ona göre Batı dünyası emperyalizmi bilim ve teknoloji ile gizleyen, inanma isteğini de Hristiyanlık ile karşılayan bir medeniyettir (Karakoç 2008:136-138).

Karakoç'a göre Batı, Hristiyanlık ve Yahudiliğin yanında diğer birçok inanışın birleşiminden bir "vahdaniyet medeniyeti" oluşturmaya çalışmıştır. Rönesans'ın etkisiyle de dinlerini meleziştirip soysuzlaştırmış, çok tanrıcılık ve putperestlik gibi inanç unsurlarını katarak bambaşka bir hale sokmuşlardır (Karakoç 2003b: 69-78).

Karakoç'un tespit ettiği ve literatürde yer almasına vesile olduğu; Hz. Adem'den son peygamber Hz. Muhammed'e kadar gelen son dinin tamamlanmasıyla oluşan bir İslâm medeniyetinin

varlığından bahsetmektedir (Karakoç 2005: 76). İslâm medeniyetinin kurucularının tümü peygamberdir. Diğer medeniyetler ise bozulmuş, aslını kaybetmiştir (Karakoç 2005: 16). Karakoç'a göre medeniyetler kurulup yıkılırken yenisi eskisinden etkilenmiştir. Sırasıyla kurulan ve yıkılan bu medeniyetler Mezopotamya, Mısır, Grek ve Roma medeniyetleridir (Karakoç 1986: 236). Batı medeniyeti Grek ve Roma medeniyetlerinin bir karışımıdır. İslâm medeniyeti ise Doğu ve Batı medeniyetlerini de kapsayan müstakil bir medeniyettir (Karakoç 1975: 399). Karakoç İslâm medeniyetine “kalp kedeniyeti”, “hakikat medeniyeti” veya “mü'min medeniyeti” isimlerini vermiştir (Karakoç 2012a: 64). Ona göre vahiy yoluyla gelen din ile oluşan bir medeniyetin yok olması mümkün değildir. Sadece farklı versiyonları ortaya çıkabilir (Karakoç 1986:238-239; Karakoç 2012a: 72).

İslâm medeniyetini canlı bir medeniyet ve kültür olması yönüyle diğer medeniyetlerden ayıran Karakoç, bu medeniyetin araştırmalara konu olan diğer medeniyetler gibi olmadığını vurgulamaktadır. Burada değinilmesi gereken önemli noktalarından biri de İslâm medeniyetinin Batı medeniyeti gibi sadece Avrupalı ırklardan oluşmadığı, içerisinde farklı birçok ırkı barındırdığıdır (Karakoç 2012a: 104). Hoşgörü dini dediğimiz İslâm dini için Mevlana'nın “Ne olursan ol gel, tövbeni bin kere bozsan da gel.” cümlesinde ifade ettiği üzere kucaklayıcı, birleştirici bir yapının varlığına işaret etmektedir.

2.5. Modernliğe Karşı Diriliş

Sezai Karakoç, modernliğin toplumu manevi anlamda yıktığını ve kültürel anlamda da tamamen yozlaştırdığını düşünmektedir. Buna dair düşüncelerini şiirlerine yansıtmış, modernliği adeta Türk kültürü ve İslâm dini açısından yıkıcı bir unsur olarak değerlendirmiştir.

“Karakoç ve medeniyet” denildiğinde akla ilk gelen kavram kuşkusuz ki Karakoç ile bütünleşen ve özdeşleşen “Diriliş” kavramıdır. Diriliş'ten kasıt Hz. Muhammed'in doğmasında en büyük rolü üstlendiği İslâm medeniyetinin ortaya çıkmasıdır. Çünkü Batı'nın kastettiğinin aksine medeniyet 14 asır önce Hz. Muhammed'in vahiy yoluyla kurmuş olduğu kusursuz İslâm medeniyettir. Ve bu kusursuz medeniyet anlayışı Hz. Muhammed'den sonra halifeler ve sonrasında kurulan devletler tarafından Osmanlı'ya kadar intikal ettirilmiş, Osmanlı'nın yıkılışıyla biraz sekteye uğramıştır. Bu

medeniyet zaman içinde bir değişim ve dönüşüme uğramışsa da özünden hiçbir şey kaybetmemiştir.

Karakoç'un medeniyetle ilgili düşüncelerindeki kilit kavramlar din, siyaset, toplum, sanat ve edebiyattır. Dinin toplum üzerinde ciddi bir yaptırım gücü vardır. Zira din kültürü büyük ölçüde etkilemekte ve medeniyetin oluşumunda önemli rol oynamaktadır. Bir devletin kalkınması ve ilerlemesi için bencillikten ziyade paylaşımcı ve fedakâr bir çalışma anlayışının gerektiğini savunan Karakoç, bu düşüncesini Haşr Suresi 9. ayetiyle desteklemektedir.

Siyasi açıdan ise Karakoç, Ortadoęu'da iki yüz elli milyonluk büyük bir İslâm medeniyetinin kurulması gerektiğinden bahsetmektedir. Bu bütünleşmenin gerçekleşmemesi halinde İslâm aleminin esaretten ve sıkıntılardan kurtulamayacağı uyarısında bulunmaktadır. Gelişmiş bir teknolojiye sahip, gelişmelere açık, Batıdan daha ileri bir seviyede olmak gerektiğini vurgulayan Üstad, ancak bu sayede Müslümanların tıpkı Hz. Muhammed ve Osmanlı'nın yükseliş döneminde olduğu gibi, bilim ve teknolojide dünyanın bir numarası olup insani sevgi yardım ve kucaklamayı sağlayacak bir seviyeye ulaşabileceklerine işaret etmektedir.

Her medeniyetin bir sanatı ve edebiyatı olduğunu ve bizim edebiyatımızın Latin Edebiyatından çok daha anlamlı ve güzel olduğunu belirten Karakoç, bunun anlaşılması için konuya dikkatli ve objektif bakılması gerektiğinden dem vurmaktadır. Bu bağlamda Osmanlı döneminde Doğu ve Batı klasiklerini okumamış kişilere devlet dairelerinde memurluk dahi verilmediğinden söz eden Üstad, Osmanlıdaki ortaokul eğitiminin günümüzün lise eğitimine denk geldiğini söylemektedir. İki dünya savaşından mağlup çıkan Almanya ve Japonya'nın buna rağmen tekrar toparlanıp güçlenmelerini, Japonya'nın atom saldırılarına rağmen çok daha güçlü olmasını buna örnek veren Karakoç, onlar gibi olmamız gerektiğini, hatta sinema alanında dahi beyaz perdeye aktarılabilecek çok sayıda değerli şahsiyet ve konumuz bulunduğunu ve bu alanın en iyi şekilde değerlendirilmesi gerektiğini tavsiye etmektedir. Böylece o, Türk milletinin ve devletinin adeta yeniden doğması, yani dirilmesi gerektiğini şiddetle haykırmaktadır.

Karakoç'un dünya, siyaset, sanat görüşünün temelinde diriliş görüşü bulunmaktadır. Ona göre inanan insanın medeniyeti vardır. İlahi bir din olan, vahiy yoluyla insanlığa ulaşan İslâm dini derin bir kültür ve medeniyete sahiptir. Bu medeniyet çok yüce ve mukaddestir. Batı medeniyetleri İslâm medeniyetinin merhametine ihtiyaç duymaktadır. İslâm medeniyeti şu anki yaralı haliyle dahi Batı

medeniyetinin dünyayı ve insanlığı yok etmemesi adına çabalamaktadır. Artık direnişin diriliş dönüşmesi ve yapılan zulümlere dur denilebilecek seviyeye gelmesi gerekmektedir (Emre 2014: 218).

Karakoç, şiirlerinde tıpkı Mehmet Akif ve Necip Fazıl'da olduğu gibi, Hz. Muhammed'den bahseder. Ancak bu bahsediş tamamen dirilişle ilintilidir. Çan sarasını, havra harmanını, göğüyle gönenen Harran'ı, çile çömleği İskenderiye'yi diriltecek olan da cennetlerden çağlayan Nil'in, Fırat'ın ve Dicle'nin suyunu arıtacak olan da Hz. Muhammed'dir. Bunu 14 yıl önce O yapmıştır ve bunu yapma sırası, İslâm'ı yeniden diriltme ve yükseltme görevi bizlerdedir. Bu, Hz. Muhammed'in izinden giderek ve tamamen O'nu örnek alarak yapılmalıdır.

Başka bir şiirinde Üstad, diriliş kavramını şu dizlerde açıkça işlemiştir:

“Bir diriliş eri, ereni, piri olmalıdır yeniden şair.

Diriliş ruhunun yeni bayrakçısı, sancaktarı.

Çağın kulelerine, burçlarına, sesini,

Bayrak gibi ufukların gönderine çeken adam.”

Karakoç şiirlerinin yanında deneme yazılarında da diriliş kavramını çokça kullanmaktadır. Ona göre diriliş aslında insanın özünü bulması veya özüne dönmesini ifade etmektedir. Onun şiirlerinde diriliş kavramı merkezden çevreye dikey şekilde yayılarak insanın ve Türk-İslâm medeniyetinin simgesi olmaktadır.

Modernliğe karşı diriliş çağrısında bulunan Karakoç, Osmanlı'nın öldüğünü veya yok olduğunu değil, aslında içimizde bulunan o kültürün donduğunu düşünmektedir. Vahiy yoluyla kurulan bir medeniyetin asla yok olamayacağını veya yok edilemeyeceğini, sadece Batı'nın gerisinde kalınması yüzünden İslâm dünyasının rehavete kapılarak gerilediğini ve uyuştüğünü savunmaktadır. İşte o uyuşan ruhun tekrar canlanması gerektiğini daha doğrusu yeniden dirilmesi ve eski gücünü yakalamak için gecesini gündüzüne katarak çalışması gerektiğini belirtmektedir.

Aslında Sezai Karakoç İslâm aleminin içinde bulunduğu sıkıntıların İslâm ruhunun yeniden dirilmesi ile geçeceğini düşünmektedir. Bizim kanaatimiz de elbette bu yöndedir. İslâm dini tam anlamıyla anlaşılabilir ve bir hayat tarzı haline getirilerek yaşandığında yani İslâm'ın kaideleri

tamamen insanın karakterine sirayet ettiğinde ortaya olgun, gözü tok, nefsanî istekleri sıfıra indirmeye yakınlaşmış, insanlık adına yaşayan ve çalışan bir medeniyet çıkmaktadır. Elbette tüm bunları bilimin ve teknolojinin de katkısıyla medeni bir insan olarak yapmak ama aynı zamanda da muassır olmak hayal değildir.

SONUÇ

İslâm dünyası uzun zamandır sava

ş, yoksulluk, aşağılanma ve dışlanma gibi zulümlerle mücadele etmek zorunda bırakılmaktadır. Asırlar boyunca İslâm'ın merhameti ve ışığında yaşayan birçok ülke, günümüzde İslâm'ı geri olmakla suçlayıp ileri olanın modern olduğunu, bunun da ancak Batı ülkelerinde bulunduğunu savunmaktadır. Ancak Batı'nın modern adı altında dünyayı kendi çıkarları için sömürdüğünün, yakıp yıktığının ve yok ettiğinin farkında değildir. Batı bunları yaparken değişik stratejiler kullanarak çoğunlukla da medyanın etkisiyle dünyanın her yerine ulaşarak, insanlara fark ettirmeden onların kültürlerini ve hayatlarını değiştirmeyi başarmıştır.

Sezai Karakoç, dünyada yaşanan bu dramı hayat görüşünde ve eserlerinde “diriliş” kavramı ile sonlandırmayı amaçlamıştır. Onun düşüncesinde diriliş, İslâm dininin ve Hz. Muhammed'in sünnetinin yeniden ilk günkü heyecanla ve bağlılıkla tatbik edilmesi anlamına gelmektedir. Bu anlam çerçevesine üst düzey teknoloji ve bilime sahip olmak da dahildir. Yani diriliş kavramı insanlığı yakıp yıkan “modern” kavramından kurtulmanın çaresidir. Batı'nın geliştirdiği modernite ise canlılara, doğaya, iklime, insanlığa, kültüre ve inanca zarar veren, çok tehlikeli ve sinsî bir silahtır. Bu vahşî kavramdan kurtulmanın yegâne yolu ise büyük İslâm medeniyetini kurmaktan geçmektedir.

KAYNAKÇA

- Baş, Münire Kevser (2008). *Diriliş Taşları Sezai Karakoç'un Düşünce Ve Sanatında Temel Kavramlar*. Ankara: Lotus.
- Baykara, Tuncer (2007). *Osmanlılarda Medeniyet Kavramı*. İstanbul: IQ Kültür Sanat.
- Binici, Volkan (2012). *Sezai Karakoç'ta Medeniyet Kavramı*. Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Edebiyat Yazıları 3: Eğik Ehramlar*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Emre, İsmet (2014). "Sezai Karakoç'un Ontolojik Anahtarı: Diriliş". *Sezai Karakoç Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: 213-223.
- Kaplan, Yusuf (2008). "Bütün Zamanların Çocuğu ve Medeniyet Fikriyatının Öncüsü Düşünür: Sezai Karakoç". *Şair ve Düşünür Sezai Karakoç Sempozyumu*. ed. Saadettin Acar-Vahdettin Işık. İstanbul: Fatih Belediyesi Yayınları, 211-233.
- Karakoç, Sezai (1975). *Sütun I*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, Sezai (1980). *Sütun*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, Sezai (1986). *Gün Saati*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, Sezai (1987). *İnsanlığın Dirilişi*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, Sezai (1995). *İslâm'ın Dirilişi*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- KARAKOÇ, Sezai (1999). *Yunus Emre*. İstanbul: Diriliş Yayınları, 7. Baskı.
- Karakoç, Sezai (2003). *Çıkışı Yolu 2: Medeniyetimizin Dirilişi Dört Konferans*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, Sezai (2004). *Gündoğmadan*. İstanbul: Diriliş Yayınları, 5. baskı.
- Karakoç, Sezai (2005). *Düşünceler 1: Kavramlar*. İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, Sezai (2008). *Fizik Ötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi 2 Diriliş Şoku*. İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, Sezai (2012). *Fizik Ötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi I Perde Yıkıldığı An*. İstanbul: Diriliş Yayınları.

Kutluer, İlhan (2000). "Medeniyet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 28/296-297.

Maviş, Nezir (2021). *Şiâ-İmâmiyye'nin Bid'at Anlayışı -Sünnî Bid'at Anlayışı ile Teolojik Mukayese-*. Ankara: Astana Yayınları, 2021.

Uludağ, Süleyman (2003). "Din ve Medeniyet". *Köprü*. Sayı: 81. İstanbul, 22-30.